

Bruselj, 28. januar 2022
(OR. en)

5781/22

TELECOM 30
DIGIT 20
CYBER 31
COMPET 55
RECH 47
PI 8
MI 68
EDUC 33
JAI 109
ENFOPOL 44
COSI 28

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	27. januar 2022
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM- MIKKELSEN

Št. dok. Kom.:	COM(2022) 27 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Priprava evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 27 final.

Priloga: COM(2022) 27 final

Bruselj, 26.1.2022
COM(2022) 27 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Priprava evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih za digitalno desetletje

{SWD(2022) 14 final}

„Verjamemo v digitalni prehod, usmerjen v človeka. Gre za to, kdo si želimo biti kot Evropejci in Evropejke. Da bi to bolje izrazili, bomo oblikovali sklop digitalnih načel. Ta bodo na primer zajemala dostop do interneta za vse, varen spletni prostor, pravico do pridobivanja digitalnih znanj in spretnosti, algoritme, ki spoštujejo ljudi, zaščito otrok na spletu. Ta pomembna načela bodo dopolnila zakonske pravice, ki nas že ščitijo na spletu, kot sta varstvo osebnih podatkov ali svoboda izražanja.“

Predsednica Ursula von der Leyen na dogodku ob začetku digitalnega desetletja,
Sines, 1. junija 2021

1. Uvod

Ključna prednostna naloga Evropske komisije je postaviti ljudi v središče digitalnega prehoda. Digitalno preobrazbo bi bilo treba oblikovati v skladu z evropskimi vrednotami in predpisi.

Komisija danes predlaga določitev sklopa načel za tako digitalno preobrazbo, usmerjeno v človeka. V **evropski deklaraciji o digitalnih pravicah in načelih** (v nadaljnjem besedilu: deklaracija) bi državljanom in državljanom, podjetjem, javnim upravam in oblikovalcem politik predstavili skupne politične namere. Digitalna načela, vključena v deklaracijo, so zastavljena kot ključni pojmi, ki temeljijo na skupnih evropskih vrednotah, in predstavljajo smernice za v človeka usmerjeno, varno, vključujoče in odprto digitalno okolje, v katerem nihče ni prezrt. Cilj je zagotoviti spoštovanje in krepitev vrednot Unije ter pravic in svoboščin posameznikov, kot jih zagotavlja pravo Unije.

Deklaracija bo v obliki *skupne slovesne deklaracije*, ki jo bodo podpisali Evropski parlament, Svet in Komisija. To sporočilo je priloženo predlaganemu osnutku te skupne deklaracije.

Ta deklaracija je odziv na pozive Evropskega parlamenta, naj se zagotovi popolna skladnost pristopa EU k digitalni preobrazbi s temeljnimi pravicami, vključno s pravili o varstvu podatkov in enakem obravnavanju, načeli, kot sta tehnološka in omrežna nevtralnost, in vključevanjem¹, pa tudi okrepijo digitalna znanja, spretnosti in kompetence ter spodbudi uspešen ekosistem digitalnega izobraževanja². Upošteva tudi poziv Parlamenta k zaščiti uporabniških pravic v digitalnem okolju³, zagotoviti svobode medijev in boju proti dezinformacijam⁴.

Svet je leta 2020 v Berlinski deklaraciji o *digitalni družbi in na vrednotah temelječi digitalni upravi* navedel, da bi morali imeti vsi možnost izkoristiti priložnosti, ki jih ponuja digitalna preobrazba. V Lizbonski deklaraciji (*Lizbonska deklaracija – digitalna demokracija z namenom*), predstavljeni na digitalni skupščini junija 2021, je pozval k modelu digitalne preobrazbe, ki krepi človeško razsežnost digitalnega ekosistema, hkrati pa je osredotočen na

¹ 2020/2216(INI).

² 2020/2135(INI).

³ Ref. 2020/2018(INL), 2020/2019(INL), 2020/2022(INI), 2020/2012(INL), 2020/2014(INL), 2020/2015(INI), 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL).

⁴ 2020/2009(INI).

digitalni enotni trg. Svet je pozval tudi k digitalnemu prehodu, povezanemu z zelenim prehodom na podnebno nevtralnno in trajnostno prihodnost.

Komisija od prvih napovedi te pobude v sporočilu o digitalnem kompasu iz marca lani⁵ **dejavno sodeluje z državljani in državljanke ter zainteresiranimi stranmi** ter zbira njihova mnenja. Te posvetovalne dejavnosti so bile v pomoč pri oblikovanju predlagane deklaracije.

V tem sporočilu so opisani tudi nadaljnji koraki za spremljanje ukrepov, sprejetih za izvajanje deklaracije v praksi. Deklaracija je tesno povezana s predlogom o programu Pot v digitalno desetletje, sprejetim septembra 2021, in ga dopolnjuje, poleg tega pa določa širše digitalne cilje in korake za njihovo uresničitev. Kot je določeno v predlogu o programu Pot v digitalno desetletje, bo vsako leto predstavljeno učinkovito spremljanje načel iz deklaracije skupaj z letno raziskavo Eurobarometra o tem, kako evropski državljani in državljanke dojemajo sprejete ukrepe. Tako bo zagotovljena preglednost ter se bodo spremljali trendi in uspešnost v državah članicah, tovrstno spremljanje pa bo tudi podlaga za politične smernice za kakršno koli prihodnjo zakonodajo na področjih, povezanih z načeli iz deklaracije.

2. Utemeljitev evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih

Digitalne tehnologije spreminjajo vse vidike našega življenja in ponujajo priložnosti brez primere. Digitalna sredstva vse pogosteje uporabljamo za delo, učenje, druženje, zabavo, nakupovanje, dostopanje do javne uprave, zdravstvenega varstva ali kulture. Pandemija COVID-19 je korenito spremenila vlogo in dožemanje digitalizacije v naših družbah in gospodarstvih, hkrati pa jo je tudi pospešila.

Nastajajoči tehnološki preboji na področjih, kot so umetna inteligenca, podatkovna analitika, robotika in internet stvari, ter njihovo vključevanje v poslovne modele ter vsakodnevne storitve in izdelke prispevajo k preoblikovanju organizacije gospodarstva in družbe. Pospešena digitalizacija je spodbudila pomembne inovacije, ki ponujajo nova orodja za reševanje svetovnih družbenih izzivov ter izboljšanje učinkovitosti zasebnih in javnih storitev. Hkrati je olajšala dostop do izobraževanja in usposabljanja ter virov informacij, poleg tega pa odprla nove možnosti za javno razpravo. Široko uvajanje digitalnih tehnologij je povečalo našo svobodo, povezalo tudi najbolj oddaljene kraje ter ustvarilo nove priložnosti za državljane, delavce in potrošnike, za podjetja, tako v smislu ustanavljanja novih podjetij kot njihove uspešnosti, za uspešno delovanje skupnosti, vključevanje prikrajšanih skupin ter napredek naše družbe kot celote.

Pandemija COVID-19 je pospešila to preobrazbo, hkrati pa tudi povečala digitalni razkorak po vsej Evropski uniji, ne le med dobro povezanimi mestnimi območji ter podeželskimi in oddaljenimi območji, temveč tudi med tistimi, ki lahko v celoti izkoristijo

⁵ Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje, COM(2021) 118 final z dne 9. marca 2021.

obogateno, dostopno, interoperabilno in varno digitalno okolje, in tistimi, ki nimajo te možnosti. Slab dostop do povezanosti in internetnih storitev, pa tudi omejene priložnosti za pridobivanje digitalnih znanj in spretnosti ter razumevanje digitalnih tehnologij bolj kot kdaj koli prej predstavljajo veliko tveganje za povezanost družbe. Pandemija COVID-19 je pokazala, kako pomembno je, da vsi akterji, vključno z **institucijami, kot so uprave, raziskovalne institucije, ustanove za izobraževanje in usposabljanje ter zdravstvene ustanove, pripravljeni na digitalno družbo**, zlasti pa na zagotavljanje vključenosti in podpore ranljivim, starejšim, otrokom in invalidom, da bi lahko tudi oni v celoti izkoristili digitalno preobrazbo.

Vse večja razpoložljivost novih digitalnih tehnologij in podatkov prinaša tudi nezaželena tveganja, ki imajo lahko daljnosežne učinke za državljane in državljanke, naše demokratične vrednote, našo varnost ali temelje naših družb. Ta tveganja so se znatno povečala, zlasti kar zadeva kršitve zasebnosti in varstva osebnih podatkov, širjenje nezakonitih in škodljivih vsebin in nevarnih izdelkov, pa tudi dezinformacije, kibernetško kriminaliteto in kibernetške napade, izkoriščanje in zlorabo ljudi, vključno z otroki, množični nadzor, algoritemske pristranskosti, ki ovirajo pravičen in nediskriminatoren dostop do informacij in demokratične razprave, ter celo cenzuro. Take težave posegajo v samo bistvo temeljnih pravic in spodkopavajo težko doseženi napredek, ki je bil na tem področju storjen v Evropski uniji in na mednarodni ravni.

Ljudje in podjetja pri interakciji v digitalnem okolju nimajo manj pravic niti niso manj zaščiteni kot v nespletnem okolju. Digitalna preobrazba ne upravičuje izjem od pravic in svoboščin, ki jih imajo državljani in državljanke Unije na podlagi prava EU. Nasprotno, morala bi biti usmerjena v krepitev teh pravic in svoboščin. Unija je zavezana omogočanju vsem Evropejcem in Evropejkam, ne glede na njihovo starost, spol, sposobnosti, stanje ali geografski položaj, da v celoti izkoristijo priložnosti, ki jih prinaša digitalna preobrazba, in je v zadnjih letih na vseh zadevnih področjih sprejela potrebne predpise in ukrepe politike, s katerimi je uvedla tako korektivne kot preventivne ukrepe. Vendar so tehnološke rešitve, ki vplivajo na naše življenje, vse bolj povezane, vseprisotne in kompleksne, zato je čedalje bolj nujno okrepiti prizadevanja za odprt, pravičen in enakopraven dostop do digitalnih orodij, storitev, infrastrukture, znanj in spretnosti, kar lahko okrepi naše demokracije.

Kot je pojasnjeno v digitalnem kompasu do leta 2030, vizija Unije za leto 2030 predvideva digitalizirano Evropo v skladu z evropskimi vrednotami. Spodbuja večjo vlogo državljanov in državljanek ter inovativnih podjetij v vključujoči, uspešni in trajnostni digitalni družbi, usmerjeni v človeka. Cilj nedavno sprejetega programa Pot v digitalno desetletje je nadalje okrepiti naš vodilni položaj na digitalnem področju ter opolnomočiti državljane in državljanke ter podjetja, da bi digitalna preobrazba postala gonilo trajnostne gospodarske rasti in socialne blaginje v Evropi. To bomo dosegli zlasti z razširitvijo visokozmogljivega širokopasovnega dostopa za vse državljane in državljanke, tudi na podeželskih in oddaljenih območjih, izboljšanjem digitalnih znanj, spretnosti in kompetenc delavcev in delavk, da bodo lahko v celoti

sodelovali v digitalnem gospodarstvu, pa tudi z digitalizacijo podjetij in javnih storitev ter izboljšanjem učinkovitosti javnih storitev in njihove enostavnosti za uporabo v korist vseh v naši družbi. Varen kibernetiki prostor tudi povečuje zaupanje ljudi v digitalna orodja in storitve. Omogoča ohranjanje svobode izražanja in obveščanja, vključno s svobodo in pluralnostjo medijev. V skladu z dvojnimi digitalnim in zelenim prehodom bomo skušali v okviru digitalne preobrazbe potencial tehnologije izkoristiti tudi za ukrepanje na področju podnebja, zaščito biotske raznovrstnosti in obnovo narave v skladu z evropskim zelenim dogovorom, cilji ZN za trajnostni razvoj in Pariškim sporazumom.

Na tej osnovi in v odziv na pozive Evropskega parlamenta in Sveta Evropska komisija predlaga določitev sklopa načel, ki bodo služila kot smernice za trajnostno, v človeka usmerjeno in na vrednotah temelječo digitalno preobrazbo.

V zvezi s tem so v deklaraciji predstavljena digitalna načela, ki bodo koristila vsem Evropejcem in Evropejkam, zlasti glede postavljanja ljudi v središče digitalne preobrazbe, solidarnosti in vključevanja, svobode izbire, udeležbe v digitalnem javnem prostoru, varnosti, zaščite in opolnomočenja ter trajnostnosti.

Deklaracija bi morala biti tudi referenca za akterje iz zasebnega in javnega sektorja pri razvoju in uvajanju nove tehnologije. Poleg tega bi morala usmerjati oblikovalce politik pri skupnih prizadevanjih za opredelitev evropske poti proti trajnostnemu, v človeka usmerjenemu in vključujočemu digitalnemu svetu ter za odločno ukrepanje politike EU v ta namen. Deklaracija bi lahko postala referenca v svetovnem merilu za številna porajajoča se družbena in etična vprašanja, ki jih prinaša digitalna preobrazba. Ista načela bodo v središču odnosov EU z njenimi partnerji in njenega delovanja v mednarodnih organizacijah.

Predlagana deklaracija temelji na predhodnih pobudah držav članic in Evropskega parlamenta, pa tudi na **številnih prispevkih, zbranih z javnim posvetovanjem.** Več načel iz prvotnega sklopa, ki je bil predstavljen v javnem posvetovanju, je bilo nato izpopolnjenih.

Javno posvetovanje o sklopu evropskih digitalnih načel

Komisija je med 12. majem in 6. septembrom 2021 izvedla javno posvetovanje, da bi zbrala mnenja o oblikovanju evropskih digitalnih načel za spodbujanje in ohranjanje vrednot EU v digitalnem prostoru.

Javno posvetovanje se je promoviralo na dogodku ob začetku digitalnega desetletja 1. in 2. junija, na digitalni platformi konference o prihodnosti Evrope ter na računih v družbenih medijih. Glavni cilj posvetovanja je bil zbrati mnenja vseh deležnikov, vključno z državami članicami, regionalnimi in lokalnimi organi, nevladnimi organizacijami in organizacijami civilne družbe, poslovnimi združenji in podjetji, drugimi zainteresiranimi stranmi ter seveda

državljeni in državljkami.

S tem se je začelo obsežno posvetovanje, ki je zajemalo tudi participativne delavnice in ciljno usmerjene razgovore, raziskavo Eurobarometra za zbiranje mnenj v različnih državah članicah in starostnih skupinah, s posebnim poudarkom na otrocih in mladih ter različnih socialnih ozadjih.

Na splošno so posvetovalne dejavnosti pokazale široko podporo evropski deklaraciji o digitalnih pravicah in načelih ter prvemu sklopu načel, kot je bil predstavljen v odprtem javnem posvetovanju, pri čemer je bil poudarjen pomen nekaterih od njih v primerjavi z drugimi, nekateri sodelujoči pa so tudi poudarili potrebo po dodatnih načelih. Odgovori, prejeti v okviru različnih posvetovalnih dejavnosti, so bili podlaga za oblikovanje danes predstavljene deklaracije.

Podrobnejši povzetek posvetovanja je predstavljen v delovnem dokumentu služb Komisije, objavljenem skupaj s tem sporočilom.

3. Politična narava deklaracije o digitalnih pravicah in načelih

Sklop digitalnih načel, na katerih bi morala temeljiti evropska digitalna družba, je predstavljen v obliki **skupne slovesne deklaracije** Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije. Osnutek deklaracije, kot je naveden v Prilogi, je predlog, o katerem se bo razpravljalo z Evropskim parlamentom in Svetom, nato pa naj bi ga podpisale vse tri institucije.

Deklaracija temelji predvsem na primarni zakonodaji EU, zlasti Pogodbi o Evropski uniji (PEU), Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU), Listini EU o temeljnih pravicah in sodni praksi Sodišča Evropske unije, pa tudi na sekundarni zakonodaji EU.

Ta načela ne vplivajo na zakonske pravice, ki v Evropski uniji že ščitijo ljudi na spletu in za katere morajo po vsej Uniji obstajati učinkovita pravna sredstva. Prav tako ne vplivajo na zakonite omejitve uveljavljanja takih zakonskih pravic, da bi bilo usklajeno z uveljavljanjem drugih pravic, ali na nujne in sorazmerne omejitve v javnem interesu. Če se bodo taka načela izvajala s političnimi pobudami, se bodo uporabljala skupaj z obstoječimi pravicami in načeli ter za splošni javni interes.

4. Nadaljnji ukrepi na ravni EU in svetovni ravni

Potrditev evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih

Komisija predlaga, da evropsko deklaracijo o digitalnih pravicah in načelih skupaj slovesno podpišejo vse tri zadevne institucije EU. Komisija bo skupaj z Evropskim parlamentom in Svetom spodbudila razprave na podlagi danes predstavljenega osnutka deklaracije.

Trenutna in prihodnja zakonodaja in ukrepi EU

Glede na politično naravo deklaracije vsa načela niso neposredno izvršljive pravice: nekatere so že določene v zakonodaji, pri drugih pa bo morda potrebno nadaljnje ukrepanje na ustrezni ravni. Deklaracijo je treba brati v povezavi s pravnimi akti in instrumenti EU, pri čemer ne posega vanje.

Komisija je že pripravila več regulativnih predlogov in predlagala politične pobude na področjih, povezanih z digitalnimi načeli, kot so določena v osnutku deklaracije. Komisija namerava skupaj z Evropskim parlamentom in Svetom po potrebi še naprej izvajati ukrepe in pobude za uveljavljanje digitalnih načel, ki bodo oblikovala digitalno preobrazbo⁶.

Spremljanje in pregled

Načela iz deklaracije so v interesu državljanek in državljanov, javnih organov, socialnih partnerjev in civilne družbe na vseh ravneh. Poleg tega so relevantna za podjetja, tako v njihovi vlogi uporabnikov digitalnih storitev kot dejavnih akterjev z odgovornostjo v digitalnem prostoru.

Komisija bo spodbujala dejavnosti komuniciranja in sodelovanja z državami članicami in vsemi zadevnimi akterji, da se povečata ozaveščenost in skupna zavezanost načelom iz deklaracije.

Da bi bila ta pobuda uspešna, je pomembno učinkovito spremljanje načina izvajanja digitalnih načel. V predlogu Komisije za sklep o programu Pot v digitalno desetletje je določeno, da morajo države članice Komisiji pravočasno posredovati potrebne informacije za učinkovito spremljanje napredka pri nadaljnjem ukrepanju v zvezi z načeli iz deklaracije. Prav tako je določeno, da bo v letnem poročilu o stanju digitalnega desetletja ocenjeno stanje v zvezi z ukrepi na podlagi načel iz deklaracije. Komisija bo nato Svet in Parlament seznanila s svojo strateško presojo digitalne preobrazbe EU, državam članicam pa predstavila priporočene dejavnosti in ukrepe in/ali z njimi razpravljala o skupnih zavezah Komisije in držav članic.

Komisija bo prav tako okrepila sodelovanje z državami članicami in vsemi zadevnimi akterji v zvezi z vsemi ustreznimi pravili EU, vključno s pravili iz navedene zakonodaje, pri čemer se bo osredotočila na njihov prenos v nacionalno zakonodajo (kadar je to ustrezno) in izvajanje ter deljenje najboljših praks. Tesnejši in reden dialog z državami članicami lahko olajša pravočasno sprejetje in (kadar je to ustrezno) prenos pravnih instrumentov EU ter izboljša kakovost njihovega izvajanja, s tem pa prepreči, da bi bilo pozneje treba začeti postopke za ugotavljanje kršitev.

⁶ Pri tem bodo vsi ukrepi, za katere bo potreben finančni prispevek iz proračuna EU, financirani iz sredstev, določenih za zadevne programe za porabo sredstev za obdobje 2021–2027, in v okviru dogovorjenih kadrovskih virov.

Komisija bo poleg tega vsako leto izvedla raziskavo Eurobarometra, s katero bo spremljala nadaljnje ukrepe v državah članicah. V tej raziskavi se bodo zbirali kvalitativni podatki na podlagi mnenja državljanek in državljanov o tem, kako se digitalna načela iz deklaracije izvajajo v različnih državah članicah.

Komisija bo ocenila potrebo po naknadnem pregledu katerega koli načela za upoštevanje tehnološkega razvoja ter po potrebi Evropskemu parlamentu in Svetu predložila predlog v zvezi s tem.

Promoviranje evropske deklaracije o digitalnih pravicah in načelih po svetu

EU je že od nekdaj med glavnimi zagovorniki temeljnih pravic na svetovni ravni, tudi v Organizaciji združenih narodov. Zdaj ima možnost, da obdrži to vlogo in se znova izkaže za odgovorno svetovno velesilo, ki uveljavlja model v človeka usmerjenega in na vrednotah temelječega pristopa k digitalni dobi. Deklaracija bo tudi orodje za usmerjanje diplomatskega delovanja EU ter bo oblikovala naša partnerstva in razprave z mednarodnimi partnerji.

5. Zaključek in nadaljnji ukrepi

Komisija s to deklaracijo o digitalnih pravicah in načelih predlaga referenčni okvir za ljudi ter smernice za podjetja in oblikovalce politik, njen cilj pa je postaviti ljudi v središče digitalne preobrazbe.

Države članice, vključno z javnimi organi, vse zainteresirane strani, civilna družba na vseh ravneh in institucije EU nosijo skupno odgovornost, da si prizadevajo za digitalno preobrazbo, ki je usmerjena v človeka.

Komisija bo še naprej tesno sodelovala z Evropskim parlamentom in Svetom za podpis te deklaracije čim prej v letu 2022.